

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Дрозда Віталія Юрійовича «Розслідування крадіжок з автотранспортних засобів», виконаної на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Проаналізовані автором дані офіційної статистики Генеральної прокуратури України протягом 2017 – першого кварталу 2019 років вказують на те, що крадіжка або таємне викрадення чужого майна є найпоширенішим злочином сьогодення. Зокрема, особливого значення набувають крадіжки з автотранспортних засобів, які останнім часом набули значного поширення по всій території України. Звичайно, ступінь суспільної небезпеки таких злочинів значно підвищується, коли вони вчиняються за попередньою змовою групою осіб, рецидивістами чи особами, які ухиляються від суспільно корисної праці, у великих або в особливо великих розмірах або організованою групою з метою систематичного їх вчинення.

Без сумніву, обрана автором тема дисертації є актуальною, про це свідчать проаналізовані вітчизняні наукові дослідження, результатом чого зроблено висновок про відсутність напрацювань у даному напрямку. Розслідування крадіжок з автотранспортних засобів потребує наукового вивчення, оскільки особливим є початковий етап їх розслідування, де специфічними та властивими саме цьому виду крадіжок є слідчі ситуації, обставини, що підлягають встановленню, тактика огляду місця події, предмет взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів та допит потерпілого. Важливим є також особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій, використання спеціальних знань під час розслідування такого виду крадіжок, а також процесуальний порядок відшкодування шкоди, завданої крадіжками з автотранспортних засобів.

Дисертаційне дослідження В.Ю. Дрозда виконано відповідно до Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 26 травня 2015 р.

Вх. № 2172	
14	кількість аркушів: 79
осн. док.	додаток

№ 287/2015), Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р). Дисертаційна робота відповідає Переліку перспективних напрямів кандидатських та докторських дисертацій за юридичними спеціальностями (рішення президії НАПрН України від 18 жовтня 2013 р. № 86/11), Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 років (наказ МВС України від 16 березня 2015 р. № 275), Основним напрямом наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр. (рішення Вченої ради від 26 грудня 2017 р., протокол № 28/1). Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ (протокол № 3 від 29 листопада 2016 р.) та схвалено Координаційним бюро НАПрН України (№ 990, 2016 р.).

Зміст дисертації уможливорює скласти правильне та ґрунтовне уявлення про виконану роботу, де у повному вигляді міститься уся інформація про результати проведеного автором дослідження, його апробацію, а також основні положення та висновки. Зі змісту дисертації вбачається, що побудова роботи чітка, логічна та аргументована. Структура дисертації та зміст її положень свідчать про комплексний підхід автора до вирішення поставлених завдань.

Мета дослідження полягає у формуванні теоретичних положень та криміналістичних рекомендацій стосовно організації і тактики розслідування крадіжок з автотранспортних засобів.

Комплексність мети, її багатоплановість зумовили необхідність вирішення таких задач: з'ясувати сучасний стан наукових досліджень проблем методики розслідування крадіжок з автотранспортних засобів; визначити типові способи підготовки, вчинення та приховування крадіжок з автотранспортних засобів; охарактеризувати слідову картину розглядуваних злочинів; розкрити криміналістично значущі ознаки осіб, які вчиняють крадіжки з автотранспортних засобів; виокремити типові слідчі ситуації та версії початкового етапу розслідування таких видів крадіжок; запропонувати напрями вдосконалення взаємодії слідчих з оперативними та іншими підрозділами

Національної поліції під час розслідування таких злочинів; визначити особливості організації і тактики проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій на початковому етапі розслідування, зокрема огляду місця події, допиту свідка і потерпілого; запропонувати порядок і тактичні прийоми проведення допиту підозрюваного, обшуку, пред'явлення для впізнання та слідчого експерименту; конкретизувати особливості використання спеціальних знань з метою встановлення обставин, що підлягають доказуванню у кримінальних провадженнях про крадіжки з автотransпортних засобів; удосконалити процесуальний порядок відшкодування шкоди, завданої крадіжками з автотransпортних засобів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері діяльності органів досудового розслідування та інших підрозділів Національної поліції України під час виявлення та розслідування злочинів проти власності.

Предметом дослідження є розслідування крадіжок з автотransпортних засобів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є одним із перших в Україні монографічним дослідженням теоретичних і практичних питань розслідування крадіжок з автотransпортних засобів.

Емпіричний матеріал відповідає вимогам репрезентативності. Він належним чином проаналізований і відповідним чином трактований. Дисертант висунув вірні гіпотези, сумлінно їх перевірів та зробив слушні висновки, спрямував дослідження на розробку наукової концепції.

У висновках дисертації здійснено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми. Зокрема, автор розглянувши сутність даного злочину пропонує власне визначення такого поняття як «крадіжки з автотransпортних засобів». З'ясовано, що проблеми розслідування крадіжок з автотransпортних засобів, не були предметом монографічного дослідження у вітчизняній літературі, що поза увагою вчених залишилися: деякі елементи криміналістичної характеристики крадіжок з автотransпортних засобів; особливості тактики огляду місця події, допиту водіїв автотransпортних засобів та інших слідчих дій, підвищення ефективності діяльності Національної поліції

в частині проведення заходів щодо відшкодування завданої шкоди тощо.

Заслугує на увагу сформована автором характеристика особи злочинця, який вчиняє крадіжку з автотransпортних засобів, де виділено криміналістично значущі його ознаки.

Розглядаючи у роботі такі важливі слідчі (розшукові) дії як огляд місця події та допит, автор вдало виокремлює тактичні особливості огляду, зокрема це: 1) вирішення питання про можливість застосування службової собаки для взяття сліду злочинця; 2) умовно поділяти місце крадіжки з автотransпортних засобів на три зони (навколо автотransпортного засобу, ззовні, в середині автотransпортного засобу; 3) насамперед встановити спосіб вчинення крадіжки та зібрати сліди; 4) чітко дотримуватися порядку і послідовності проведення статичної та динамічної стадії проведення огляду. А також тактичні особливості допиту (водіїв автотransпортних засобів), зокрема це: манера спілкування, питання допитуваному та правильне обрання тактичних прийомів допиту. Коли мова не іде про інсценування крадіжки з АТЗ, потерпілий є зацікавленою особою в результатах провадження, а тому його показання мають бути спрямованими на встановлення якомога більше обставин.

Позитивним є те, що дисертантом сформовано рекомендації щодо використання спеціальних знань під час розслідування крадіжок з автотransпортних засобів у таких основних формах: 1) залучення спеціаліста до проведення слідчих (розшукових) дій: огляду місця крадіжки, допиту неповнолітніх підозрюваних, слідчого експерименту; 2) отримання консультації від спеціаліста щодо питань, які потребують спеціальних знань; 3) призначення судових експертиз. Такі дані автор підтверджує вивченим та проаналізованим емпіричним матеріалом.

Цікавим є розподіл судових експертиз, які призначаються при розслідуванні крадіжок з автотransпортних засобів на такі групи: 1) ті, що призначаються з метою ідентифікації та діагностики слідів-відображень з предметами, суб'єктами, що їх залишили (дактилоскопічна, трасологічна, матеріалів, речовин і виробів, генотипоскопічна); 2) ті, що призначаються для

ідентифікації, діагностики викрадених речей (товарознавчі дослідження, мистецтвознавчі тощо).

Позитивним є диференціація крадіжок з автотранспортних засобів різняться за такими критеріями: видом злочину; видом предмета посягання; видом автотранспортного засобу; місцем знаходження автотранспортного засобу; за механічними характеристиками автотранспортних засобів; за умовами, що сприяли вчиненню злочину; видом доступу до автотранспортного засобу.

Відносно новим є встановлення суб'єктів взаємодії при розслідуванні крадіжок з автотранспортних засобів, зокрема це: слідчі, працівники оперативно-розшукових підрозділів, інспектори-криміналісти, дільничні офіцери поліції, кінологи зі службовою собакою, патрульні поліцейські. І, що важливе значення має така процесуальна форма взаємодії слідчого з працівниками Нацполіції як надання доручень щодо проведення окремих слідчих (розшукових) дій. Результативною є така непроцесуальна форма взаємодії як обмін інформацією про злочин в цілому та його окремих елементів (63,7 %).

У підрозділі 2.3 «Організація та проведення огляду місця події» досить змістовно розкрито питання огляду місця події, зокрема три етапи його проведення: підготовчий (до виїзду на МП та після прибуття), робочий та заключний. Наголошується на ефективності застосування певних тактичних прийомів та методів огляду. Схвальною є пропозиція автора щодо поділу місця огляду на певні зони, зокрема це: 1) навколо АТЗ; 2) АТЗ ззовні; 3) в середині АТЗ (за умови, якщо крадіжку було вчинено з салону АТЗ). Такий поділ уможливить зібрати якомога більше доказової інформації.

Дисертація та автореферат написані грамотно, відчувається авторський стиль. Виклад змісту дослідження легкий, логічний та послідовний. Загалом наукове дослідження Дрозда В.Ю. характеризується структурованістю, методичною завершеністю та чіткістю зроблених висновків. Послідовно і логічно розкриваються, аргументуються та аналізуються положення винесені

на захист. Їх зміст доказово розкривається за допомогою методів емпіричного та теоретичного дослідження.

Дисертаційні положення досить детально розкриті у наукових публікаціях. Наукові статті свідчать про якість проведеної роботи, базуються на особистих поглядах та результатах праці дисертанта.

Оцінюючи рецензовану роботу в цілому позитивно, не можна не звернути увагу на висновки та твердження, що можуть слугувати підґрунтям дискусії:

1. На сторінці 79-80 дисертації, розглянувши у підрозділі 1.4 особу злочинця крадіжок з автотранспортних засобів автором було встановлено, що крадіжки з автотранспортних засобів переважно вчиняються двома і більше особами систематично (від 3 до 9 епізодів) (72,5 %), на протязі місяця (з інтервалом від декілька днів) – 37,3 %; або ж на протязі 2-4 місяців (з інтервалом в декілька тижнів), півроку – 60,8 %.. Переважно це з січня по вересень (47,1 %), особлива активність у травні (30,4 %) та червні (27,5 %), у нічний час з 22.00 години до 4.00 годин ранку (88,2 %), дуже рідко – з 10.00 по 13.00 годину (11,8 %). Також крадіжки вчиняються переважно із легкових автомобілів середнього класу (автомобілі марки «ВАЗ» та «ЗАЗ», «Renault Trafic», «Mercedes-Benz», «Газель», «Opel Kadett», «DAEWOO», «Citroen», «Chery Amulet», «Chevrolet»), з вантажівок (автомобілі марки «МАЗ», «MAN», «Камаз»). З вантажівок переважає крадіжка палива (82,4%).

Хотілося б почути думку автора щодо зв'язку особи злочинця із наведеними даними. Чи завжди вони характеризують особу злочинця, вказують на конкретні його риси?

2. У дисертації у підрозділі 2.3. автор розглядає організацію та проведення огляду місця події. Не зрозуміло чому автор не приділяє увагу іншим видам слідчого огляду, наприклад огляду документів, транспортних засобів, які також можуть проводитися під час розслідування крадіжок з автотранспортних засобів і мають власну специфіку.

3. На сторінці 164 дисертації автор розглядає поняття та форми використання спеціальних знань під час розслідування крадіжок з автотранспортних засобів. Описуючи призначення судових експертиз автор

надає їх групи і наводить завдання кожної з них. Однак, деякі з судових експертиз розкриває повністю, наводячи навіть перелік питань експерту (зокрема це: дактилоскопічна, експертизи матеріалів, речовин і виробів,), а іншим приділяє менше уваги (трасологічна, товарознавча). Незрозумілою є позиція автора з цього приводу.

Зазначені зауваження не применшують значення дисертаційної роботи і внесок дисертанта у юридичну галузь. Зміст роботи, об'єкт і предмет дослідження, основні положення і отримані результати відповідають спеціальності, з яких дисертація подана до захисту.

ВИСНОВОК

Наведене вище уможлиблює констатувати, що дисертація на тему **«Розслідування крадіжок з автотранспортних засобів»** можна вважати завершеним самостійним дослідженням, що за сутністю й змістом відповідає науковій спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», що затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а сам автор **Дрозд Віталій Юрійович** заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент:

**Заступник начальника
Головного слідчого управління
Національної поліції України,
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України**

М.С. Цуцкірідзе